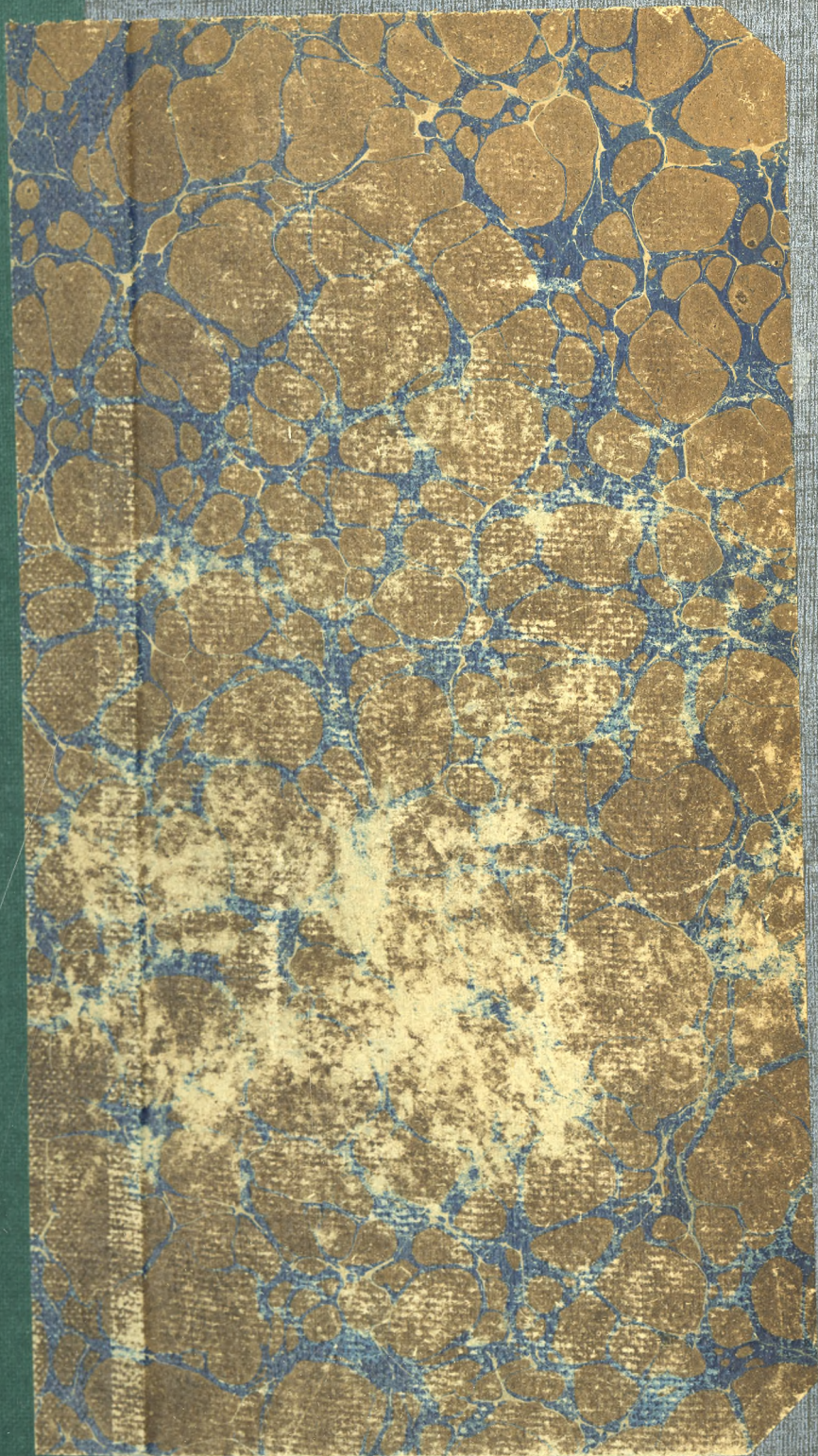

Politikai
röpiratok.

163.

163

1766

A PAPOK
ÉLETBIZTOSÍTÁSA.

IRTA

GRÓF LÓNYAY BÉLA.

13.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1881.

DE FORTALEZA

I.

Rövid idő előtt megalakult a gazdatisztek és erdészek segély- és nyugdíj-intézete oly alapokon, melyek annak jövőjét és felvirágzását biztosítják.

Élénken érzett szükségnek felelt meg ez és nagy jótétemény volt hazánk népének egy hasznos munkás osztályára nézve.

Nem lesz azonban tán időszerűtlen ez alkalommal egy más, ehhez hasonló kérdést is szőnyegre hozni: biztosítva van immár a magyar korona tartományaiban a gazdatiszt jövője, azon munkás polgáré, ki a nemzetnek kenyerét termeszti, ki annak anyagi létéről gondoskodik; biztosítva van a néptanítóké, kik a nép szellemi művelése magasztos feladatának szentelik földi létüket, annak szellemi igényeit elégitve ki. De egy nem kevésbé áldásteljes működést kifejtő osztálya nemzetünknek, mely a lélek magasabb kiválmáinak igyekszik megfelelni, melyre a hivek erkölcsi vezetése van bízva, s mely ennélfogva talán a legnagyobb befolyást

képes gyakorolni a nép sorsára, s úgy anyagi, mint szellemi helyzetére, — a lelki pásztorok: a protestáns és görög egyesült és nem egyesült lelkészek létének biztosítása még senkinek sem jutott eszébe.

Egyedül csak ezen, többnyire egész életükön át nemes és gyakran martyri önfeláldozással, szorult —, és sokszor valóban nyomorult anyagi viszonyok közt élve — nem is élve, csak tengődve hiveik jobblétéért működő szerény férfiak mennek keresztül a földi pályán azon tudattal, hogy míg vállalk a munkát birják, míg a szenvedés testöket el nem csigázza, az aggkor szellemi erejüket meg nem bénítja: addig csak fentarthatják önlétöket és családukéit, támogatva a hiven teljesített kötelesség buzdító és bátorító tudatától, mely így is nem egyszer kell, hogy a napi kenyeret helyettesitse. De másrészt tudják, hogy ha egyszer a sors keze rájuk nehezül, ha csapások megfosztják munkaerejüktől — ők maguk, s ha örök nyugalomra hajtják fáradt fejöket, családjok, azok kik lelköknek legkedvesebbek valának — nélkülözéseknek, legtöbbször nyomornak néznek elébe.

Bármilyen nagy legyen is bennök a keresztyéni erény — emberek ők is, és ez a lesújtó tudat bizonyára nem oly természetű, hogy — ami állásuknál fogva oly szükséges — az anyagi gondokat rájuk nézve nem létezőkké téve, módot nyújtson nekik minden fáradozásaikat és figyelmöket hiveik lelki és szellemi istápolására fordíthatni. Vajmi gyakran kell még akkor is, midőn lelkes szavának hatalmával igyekezik hiveinek keblébe csepegtetni a keresztyén erkölcs magasztos

elveit s megerősíteni őket hitökben; hányszor kell még ilyenkor is a szegény papnak lelke mélyéből elüzni ez untalan ott kisértő, bántó eszme lidércznyomását. Hányszor veri fel az éji nyugalomból, hányszor szakítja félbe buzgó elmélkedéseit s a nép javára üdvös eszméket fogalmazni hivatott szellemét hányszor veri ez a tompultság és képtelenség bilincseibe. Csak ő tudhatja ezt a szegény falusi lelkész.

Pedig mely osztálynak tartozik a magyar nemzet nagyobb hálával, egy szomorú sötét korszakban elkobzással fenyegetett nemzeti önállása, vallásszabadsága megőrzéseért, mint épen a papi osztálynak.

A kereszténység első századának magasztos traditióit, a pogányüldözések korának mátyrjait láthatjuk újra éledni, ha tanulmányozzuk hazánk történetét ezen korszakban. Mily önfeláldozással, bámulatos szilárdsággal tudott a támasz és segítség nélküli szegény lelkész küzdeni vallásáért s Istenben bizva, hitére támaszkodva ellenállni a zsarnokság és elnyomás minden üldözéseinek mindaddig, míg ügyét diadalra nem segíté.

Valóban mi sem lehetne kívánatosabb, mint az érintett oly nagy és oly sulyosan érzett hiányon segítve, ez által is közelebb emelkedni a többi civilizált európai nemzetek színvonalához, de főleg a hit és önfeláldozás ez apostolainak sorsán könnyíteni. Vegyük tehát kezökbe ez ügyet azok, kik hivatvák annak kezdeményezése és sikeres keresztüvitelére és hasonló buzgalommal, mint melyet már az előző esetben is tanusítottak, törekedjenek ezen kérdés megvalósítására.

Mint mondók: azon alapokon, mint melyeken a gazdaszték nyugdíjintézete létesül, ezen kérdés is könnyen megoldható lenne: egy nagy lépést tennénk ez által a humanizmus és civilizáció terén s csak csekély részét róvnánk le azon hála kötelmeinek, melylyel a nemzet lelkeszeinek annyi évszázadon át tett megbecsülhetlen szolgálataiért tartozik.

II.

Nem vagyok író, még kevésbbé foglalkozom politikával, s mégis bátorkodom néha-néha egy vagy más ügyben a sajtó utján felszólalni; azonban ezt csak akkor teszem, ha áthatva valamely eszme — nézetem szerinti — fontosságának érzetétől, azt képezem, hogy van talán abban mégis valami életre való, hogy nézeteimet előadva, talán hasznára lehetek embertársaimnak.

Már rég feltünt előttem a különbség, melylyel a társadalom azokról gondoskodik, kik őt különböző módokon szolgálják. A katonáról, ki életét a haza védelmének szenteli, arra vérét áldozza; a hivatalnokról, ki hosszú éveken át hiven teljesíté kötelességét, aggkorában egyaránt gondoskodik az állam, őt nyugdíjban, özvegyét és árváit bizonyos ellátásban részesíti.

Sőt ujabb időben a törvényhozás a nagy és üdvös feladatot teljesítő néptanítókra is kiterjeszté gondoskodását; de azon méltán nagy tiszteletben álló férfiakról, azon éltöket a vallásosság és erkölesiség terjesztése nemes feladatának szen-

telt lelki pásztorokról nincs kellően gondoskodva, kik előtt nincs elzárva a házasság élet, — s haláluk esetére hátrahagyott özvegyeik és árváik a legtöbb esetben elhagyatva állnak a bizonytalan, kétes jövő esélyeinek kitéve.

Számos eseteket láttam, hogy a különböző hitfelekezeti családok lelkészei szerény anyagi viszonyaik közt nem képesek önmaguk gondoskodni családjuk jólétének biztosításáról; és így többnyire, midőn bevégezték üdvös életpályájukat, hátrahagyott özvegyeik és árváik bizonytalan sorsnak és nehézség nélküli sanyarúságainak néznek elébe. Ezért szóltam fel nemrég érdeklődésben. Jól tudom, hogy nem új dolgot mondtam, mert az egyes egyházmegyék a buzgó hitfelek segélyezésére általánosan már évtizedek óta igyekeznek egy vagy más módon — gyámpénztárak, vagy más elnevezés alatt — alapokat teremteni, melyekből elhunyt lelkészeik elhagyott sorsra jutott családtagjainak fölsegélyezésére némi támogatás nyújtathassék.

De mert érezzük mindnyájan, hogy e téren még vajmi kevés történt, s hogy üdvös eredménnyel még számos módokat alkalmazhatunk: úgy hiszem, hogy tán még semmi teszek egészen fölösleges dolgot, ha röviden bár és egész általánosságban elmondom egyet-mást arról, hogy mi módon lehetne nézetem szerint sorsukról legjobban gondoskodni. Annyival inkább merem ezt tenni, mert örömmel tapasztaltam, hogy már az én egyszerű felszólalásom is némi viszhangra talált. S teszem ezt azon reményben, hogy talán mások, nálam hivatottabbak felkarolják s gyakorlati irányban a cselekvés terére viszik ez ügyet.

En ugyan leginkább a saját felekezetem a protestans papok viszonyait ismerem, azonban felszólalásom nemcsak ezek, de mindazon papok érdekében történik, kiknek a házasság meg van engedve, s kiknek anyagi helyzete az övékhez hasonló.

Nagy és fontos közérdekű feladatot teljesítenek ugyan papjaink, mely valódi államérdek, mert csak azon nemzet lehet boldog és nagy, hol a vallásos érzés általános; de azért ne várjanak segílyt az anélkül is annyira tulterhelt államtól.

A vallásfelekezetnek meg kell őrizni önállóságát, s így az csak saját magára támaszkodhatik. De mert e felekezetek aránylag nagy áldozatok árán önmaguk tartják fenn saját egyházi intézményeiket: az említett fontos czél érdekében nem tehetnek annyit, a mennyit tenni kellene. Nézetem szerint tehát a biztos sikert csak úgy lehet elérni, ha az érdekeltek minden körülmények felhasználásával rendszeres együttműködésre fognak magukat elszánni. Régi igazság az: segits magadon, Isten is megsegít.

Az emberiség története bizonyítja, hogy az öntudatos állhatatos együttműködés, az egyesülés hatalma mily nagy dolgokat képes teremteni.

Továbbá, hogy az anyagi jobblét emelésére a legalkalmasabb és legbiztosabb eszköz a munka által folyton teremtett érték, a takarékoság által felhalmozott, öszszegyűjtött tőke, mely okszerűen gyümölcsöztetve és hasznosítva idővel nagy czélok elérésére hatalmat nyer.

Kérdem, nem lehetne-e ezen három tényező: az egye-

sülés, a fokozott munkásság és a gyűjtött tőke hatalmával, gyakorlati nagy eredményeket elérni arra nézve, hogy — ha nem is egyszerre, legalább idővel egyházi férfaink özvegyeiről és árváiról gondoskodva legyen? Én azt mondom, hogy igen s igazolásomul szabad legyen némely eszmét fölemlítenem, melyet én gyakorlatinak és kivihetőnek vélek.

Családos papnak gondoskodását mely irányban kell leginkább kiterjeszteni?

A mindennapi megélhetésre — kellő takarékoság mellett — a lelkészi jövedelem rendszeren elegendő s családjáról mindaddig, míg maga a pap él, gondoskodva van; mert legyen bár elaggott korban, még ha szolgálatra már alig képes is, hivei és egyházi hatósága meghagyják jövedelmében, mellé adnak egy káplánt, ki kevés díjért teljesíti az egyházi teendőket.

Halála után azonban szegény özvegye csak az ugy nevezett kegyelem-kedvezményben részesül egy évig. Szomorú év ez reá nézve, melyben a szenvedett csapás fájdalmán kívül még azon nehéz gond is keseríti életét, hogy minden órával közelebb jön az idő, midőn az egyháztól elhagyatva, segély nélkül egyedül fog állani a bizonytalan jövővel szemben, s ha, mint a legtöbb esetben, nincs némi kis vagyona, a mások könyörületességére, vagy az inségre lesz utalva. Az lenne tehát kívánatos, hogy minden egyházi férfi bizonyos tőkeösszeget biztosíthatna halála esetére családjá számára, a mit általános értelemben életbiztosításnak szoktak nevezni.

Nézetem szerint tehát oda kell törekedni, hogy ezen célzt a legbiztosabb és legkedvezőbb módon mentül előbb el-

érjük. Munka és takarékoság által mindenki képes bizonyos tőkét szerezni; ehhez azonban mindenekelőtt idő kell; de miután senki sem biztos élte tartamáról: a cél, hogy azok családjairól gondoskodva legyen, kik előbb halnak meg, mintsem hosszú évek során tőkét gyűjthettek volna, csakis azáltal lenne elérhető, ha valamely társulat bizonyos mérsékelt díjért kötelezettséget vállalna a hátrahagyott családnak, — bármikor haljon is meg a családfő, — az illő megélhetést biztosító összeget kifizetni.

De az életbiztosításnak még egy nagy előnye van: buzdítja az illetőket a rendes évenkénti megtakarításra. Mert e nélkül vajmi könnyen megtörténik, — sőt ez a leggyakoribb eset, — hogy ha föl is teszük magukban évenként bizonyos összeget félretenni s azt kamatok kamataival növelni, mégis az első alkalommal mutatkozó szükséglet fedezésére, de gyakran fölösleges kiadásra is elköltik azt. Ezért tartanám én célszerűnek, ha lelkészeink körében mentül általánosabbá válnék az életbiztosítás.

Ezzel szemben föl lehetne hozni azt, hogy — hisz ily módon szükségtelen az egyesült testületi föllépés, mert ha akarja bármelyik pap így is biztosíthatja életét. Igen ám, de nem kell felednünk, hogy az egyessel szemben a biztosító társulatok szorosán az aránylag magas díjtételekhez ragaszkodnak. Ha az egyes pap elszigetelten keres életbiztosítást: több előnyt nem nyújthatván a társaságnak, kedvezményekre sem számolhat. Ezért volna tehát helye az egyesült föllépésnek; mert meg vagyok arról győződve, hogy ha kivihető volna,

hogy a bár különböző felekezetekhez tartozó egyházi férfiak életbiztosítás céljából testületté egyesülve köteleznék magukat kisebb vagy nagyobb összegig életbiztosítási viszonyba lépni valamely biztos és jóhitelnek örvendő társulattal: ezen társulat ily egyesület irányában bizton sokkal kedvezőbb föltételeket fogna szabni, annyival inkább miután a statisztikai adatok kétségbevonhatatlanul kimutatják, hogy a lelkészek s általában egyházi férfiak sokkal magasabb átlagos életkort érnek el bármely más foglalkozású néposztálynál.

De más nevezetes előnyt is képes lenne az e célra egyesültekkel szerződni hajlandó társulat, az egyesületnek magának általánosságban és különösen az egyes biztosító feleknek nyújtani, és tán kivihető lenne, hogy ezen egyesülettel szemben a díjtétel megszabásánál a vállalkozó társulat lemondana azon nyereségy jutalékáról, melyet minden más biztosításnál számításba venni szoktak a nyereszkesedési célból alakult társulatok; nagy előnyt nyújt tehát e tekintetben is az egyesülés.

Szegényebb sorsu papjaink ezen javaslatra méltán tehetik azon ellenvetést, hogy jövedelmük oly csekély és annyira szükséges a mindennapi megélhetéshez, hogy abból a biztosítási díjat megtakarítani vajmi nehéz, vagy tán épen lehetetlen.

Ily esetben más mód nem alkalmazható, minthogy igyekezzék állásához illő újabb munkával és helyesen alkalmazott takarékossgal annyit megkeresni vagy félretenni, a mennyi az évdíj egybegyűjtésére igényeltetik. Nemzetünk-

nél a folytonos hasznos munkásság, melynek alapját képezi a helyes időbeosztás és a tétlenség kerülése, ugy a takarékoság gondos alkalmazása épen nincs kifejlődve.

A legszegényebb háztartásban is a családtagok mindenkör képesek lesznek módot találni állásukkal megegyező újabb munkára, mely egy hosszú év leforgása alatt a biztosítási díj fedezéséhez igényelt néhány forintot eredményezze; fog találni egy vagy más, kezdetben tán megkimélhető kiadást, mely egy év alatt ezen összeget teljesen biztosítsa.

Igy például felemlíthetem egy oly nemét a munkának, mely az egyházi hivatásnak épen nem derogál, kevés munka és fáradsággal jár, nagy ügyességet sem, csak rendszereteket kíván, s melyből az illető biztosan szerezhethet annyit, hogy pár ezer forintig életét biztosíthassa.

Köztudomásu dolog, hogy a biztosító társaságok ügynökeiknek minden szerzett biztosításért a tényleges bevétel után bizonyos százalék províziót szoktak adni. Miért ne igyekezzenek a lelkészek biztosítási díjtételeiket ily provízió keresményekből fedezni.

Hogy ez eszmét gyakorlati példával illusztráljam, felhonom a következőket :

A biztosítási díj egy 30 éves egyénre, halála esetében kifizetendő minden ezer forint tőke után a különböző társulatoknál $22\frac{1}{2}$ forint között változik. De ha az egyesületbe a tagok nagy számmal lépnek be, kik egy velök szerződési viszonyba lépett társulatnál tömeges biztosítást vállalnának — ugy remélhető, hogy a díjtételt 22 frtra s talán még ol-

csöbbra is le lehetne szállítani. Föltéve már most, hogy valaki 2000 frt tőkét kíván biztosítani, ugy az évenként befizetendő díj 44 ftot tenne; annyit kellene tehát minden évben ügynöki működés által megkeresnie; ha pedig a nyerendő provisió egyességileg 15 száztóliban lenne megállapítva, ugy a fenti czél elérésére elég volna évi 300 frt biztosítási díjat szereznie. De ha már most mint ügynök nem 300 de 600 frt biztosítási díjat szerezne, mi könnyen megtörténhetik, mely összeg után 15% mellett 90 frt díj járna, az esetben halála esetére már 4000 forint töke lenne biztosítva családja számára.

Mily nagy és üdvös eredmény lenne ez; csekély fáradság árán elérve, az árvák és özvegyek sorsa teljesen biztosítva lenne; s mind ehez nem igényeltetik más, mint-hogy minden egyházférfiu csak némi tevékenységet e téren kifejtve, arra határozza, sőt kötelezze magát, hogy az általa szerzendő díjakból javára eső minden jutalékot halála esetére való tőkebiztosításra fogja fordítani. A munkásság és takarékoság ily módon combinálva az ömagát termékenyítő évről-évre szaporuló töke hatalmával: valójában bámulatos eredményeket volna képes létesíteni. Pedig e mellett nem kell szem elől téveszteni, hogy a lelkész midőn hitfeleit biztosításra ösztönzi, ily módon váratlan csapásoktól megvédve őket, egyuttal hivatásának megfelelő üdvös munkát végez.

Tehát, mint kimutatni véltem, az egyesülés által kedvezőbb feltételek eszközölhetők s az általa nyert új munka és új kereset következtében minden lelkész oly jelentékeny

összegeket fordíthatna nagyobb fáradság nélkül is a jelzett célra, hogy ezen évről-évre tökécsített s folyton kamatok kamataival szaporuló keresmény a hátrahagyott családnak jólétét biztosítva, minden irányban csak üdvös hatást gyakorolna.

De mint mondám, ezen nagy eredményt csakis az egyesülés, a szövetkezés útján nyert új kereset és megtakarított, bár egyenkint csekély, de összességben hatalmas tőke erejével lehetne elérni.

Igaz, hogy a kölcsönösség elvére fektetett önbiztosítás tán még nagyobb eredményekre vezethetne; nagy kérdés azonban, vajjon képes volna-e az egyesület ily vállalat sikerét célszerűen és következetesen minden körülmények közt biztosítani? Holott egy jól rendezett és nagy tőkével bíró biztosító társaság minden eshetőségek ellenében teljes garantiát nyújt. De másrészt az ügynöki működésért az egyesület tagjainak nyújtott díjazás, illetőleg jutalék, bármely társulattal lépjenek is egyességre, oly előnyt ad ezen módozatnak, miszerint meg vagyok arról győződve, hogy ez által hasonló kedvező eredmény, még pedig biztosabban lenne elérhető.

Ezen eszmét a kiszabott szűk keretben csak röviden említhettem meg. Én azt gyakorlatinak tartom, csak akadjanak hivatott és ügybuzgó férfiak, kik a kezdeményezést kezökbe vegyék.

Az izolált ember vajmi kevésre képes; ezért tartanám én fontosnak, hogy az egyesülés eszméjét alapul fogadva, az említett eszme oly módon valócsitassék meg, hogy minden az egyesületbe lépő tag élvezhesse annak összes előre kieszkö-

zölt és biztosított előnyeit. Csakis a kezdeményezés járhat nehézséggel.

Ezekben röviden jeleztem nézeteimet e fontos ügyről; a gondolat, mely ebben vezérelt, azon őszinte óhajtás volt, hogy mód nyujtassék önmagukon segíteni azon férfiaknak, kiknek sorsa iránt mindaz, ki viszonyaikat ismeri, a legnagyobb részvétellel kell, hogy viseltessék.

Bár mentül előbb teljesülne azon mindnyájunk által táplált óhaj, hogy nemzetünk ezen tiszteletreméltó s közbecsülésben álló osztályán anyagilag is segítve legyen, vagy legalább mód nyujtassék arra, hogy hivatásukkal megegyező munka és takarékoság által mindenki a maga sorsához képest gondoskodhassék családja anyagi jobblétéről.

Engem ez ügy oly mélyen érdekel, hogy a magam csekély szolgálatát ez ügynek, ha kívántatik, a legszivesebben felajánlom.

DE BARRACLOUGH

